

BOSHLANG'ICH SINFLARDA TABIIY FANLARNI O'QITISH METODIKASI

Umbarova Nasiba Xolboy qizi

Termiz davlat universiteti Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi ixtisosligi 1-kurs
tayanch doktoranti

umbarovanasiba@96gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitish metodikasining dolzarbligi, samarali usullari va ta'lim jarayoniga ta'siri tahlil qilinadi. Tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol usullardan foydalanish, eksperiment va tajriba asosida bilimlarni mustahkamlash hamda fanlararo integratsiyaning ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, o'qitish samaradorligini oshirish uchun ilg'or pedagogik texnologiyalar, vizual materiallar va ochiq darslardan foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar. Tabiiy fanlar, boshlang'ich ta'lim, interfaol metodlar, eksperiment, fanlararo integratsiya, ekologik tarbiya, vizual materiallar.

Abstract

This article analyzes the relevance, effective methods and impact of natural science teaching methods in primary grades on the educational process. The importance of using interactive methods in teaching natural sciences, consolidating knowledge based on experiments and experiences, and interdisciplinary integration are highlighted. It also considers the possibilities of using advanced pedagogical technologies, visual materials and open lessons to increase teaching efficiency.

Key words. Natural sciences, primary education, interactive methods, experimentation, interdisciplinary integration, environmental education, visual materials.

KIRISH

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitish bolalarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirish, tabiatga bo'lgan qiziqishini oshirish va ekologik ongni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Tabiiy fanlar nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy tajribalarni ham o'z ichiga olgan sababli, ularni o'qitishning samarali metodikasini ishlab chiqish dolzarb masalalardan biridir. Zamonaviy ta'lim jarayonida an'anaviy usullar bilan bir qatorda interfaol metodlar, tajriba va eksperimentlar ham qo'llanilmoqda. Ushbu maqolada tabiiy fanlarni o'qitishning eng samarali metodik jihatlari tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Tabiiy fanlarni o‘qitish metodikasiga oid ilmiy tadqiqotlarda turli yondashuvlar ilgari surilgan. Pedagog olimlarning ta’kidlashicha, boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilarning e’tiborini jalb qilish uchun vizual materiallar, animatsiyalar va tajribalar muhim ahamiyat kasb etadi. J. Dyui o‘z tadqiqotlarida bolalar uchun tajriba va eksperiment asosida o‘qitishning samaradorligini ta’kidlagan. Zamonaviy o‘qitish metodikalarida esa interfaol usullar, o‘yinli ta’lim texnologiyalari va fanlararo bog‘liqlikning ahamiyati keng yoritilgan.

Maqolada tabiiy fanlarni o‘qitish metodikasi quyidagi asosiy tamoyillar asosida o‘rganildi:

Eksperiment va kuzatish usuli – bolalarning tajribalar orqali bilimlarini mustahkamlash;

Interfaol metodlar – guruhli ish, rolli o‘yinlar, muhokamalar orqali ta’lim sifati va faolligini oshirish;

Fanlararo integratsiya – tabiiy fanlarni matematika, texnologiya va san’at bilan bog‘lash;

Ekologik ta’lim – o‘quvchilarda atrof-muhitni muhofaza qilish madaniyatini shakllantirish;

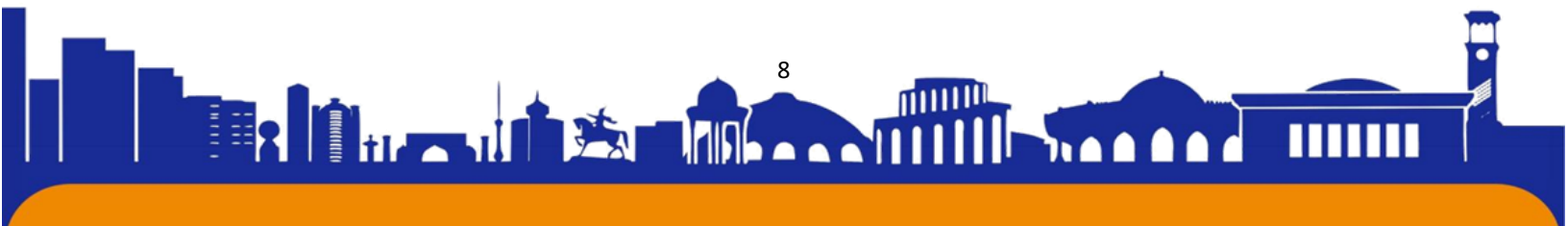
Axborot texnologiyalaridan foydalanish – raqamli resurslar, interaktiv darslar va virtual laboratoriyalar yordamida tushunchalarni yanada kengaytirish.

NATIJALAR

O‘tkazilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interfaol va amaliy yondashuvlar asosida o‘qitilgan tabiiy fanlar bolalar ongida yaxlit tasavvur shakllantiradi. Eksperiment va laboratoriya ishlariga asoslangan darslar o‘quvchilarning fanlarga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va ularni mustaqil izlanishga undaydi. Shuningdek, fanlararo bog‘liqlik bolalarning kompleks fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi va real hayotiy masalalarni hal qilish ko‘nikmasini mustahkamlaydi.

Boshlang‘ich sinflarda tabiiy fanlarni o‘qitish metodikasi

Metodika elementi	Tavsifi
-------------------	---------

Eksperiment va kuzatish	O'quvchilar mustaqil tajribalar orqali bilim oladilar va natijalarni tahlil qilishadi.
Interfaol metodlar	Guruhlarda ishlash, bahs-munozaralar va o'yin metodlari orqali bilimlar mustahkamlanadi.
Fanlararo integratsiya	Tabiiy fanlar boshqa fanlar bilan bog'lanib, umumiy tushunchalarni shakllantiradi.
Ekologik ta'lim	O'quvchilarda tabiatni muhofaza qilish bo'yicha mas'uliyatni shakllantiradi.
Axborot texnologiyalaridan foydalanish	Raqamli resurslar yordamida tushunchalarni kengaytirish va vizual materiallarni qo'llash.

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitish metodikasini quyidagicha tuzish mumkin:

1. Maqsad va vazifalar

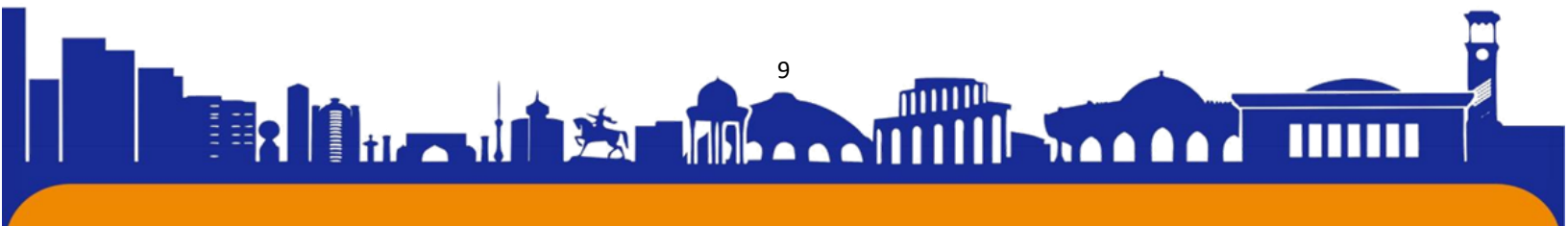
- O'quvchilarga tabiat hodisalari va ularning o'zaro bog'liqligi haqida tushuncha berish.
- Amaliy tajribalar orqali kuzatuvchanlik va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish.
- O'quvchilarning tabiatga qiziqishini oshirish va ekologik madaniyatni rivojlantirish.

2. Asosiy metodik tamoyillar

- **Ilmiylik** – o'quvchilar tabiiy fanlar asoslarini ilmiy jihatdan tushunishlari kerak.
- **Fanlararo bog'liqlik** – tabiiy fanlarni matematika, texnologiya va san'at bilan bog'lash.
- **Amaliy yo'nalish** – eksperimentlar va laboratoriya ishlaridan foydalanish.
- **Yaxlit yondashuv** – olamning yaxlitlik manzarasini shakllantirish.

3. Ta'lim metodlari

- **Eksperiment va kuzatish usuli** – o'quvchilar mustaqil tajriba o'tkazib, natijalarni tahlil qilishadi.
- **Interfaol metodlar** – muhokama, guruhli ish, o'yin texnologiyalaridan foydalanish.

- **Axborot texnologiyalaridan foydalanish** – raqamli resurslar, interaktiv darsliklar va virtual laboratoriyalar.
- **Tadqiqot metodlari** – muammoli vaziyatlarni yechish orqali mustaqil izlanish va fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish.

4. O‘qitish bosqichlari

Bosqich	Mazmuni
Tayyorlov bosqichi	Mavzu bo‘yicha boshlang‘ich tushunchalarni shakllantirish, o‘quv materiallarini taqdim etish
Asosiy bosqich	Amaliy mashg‘ulotlar, tajribalar, kuzatishlar o‘tkazish va natijalarni muhokama qilish
Mustahkamlash bosqichi	O‘quvchilar bilimlarini mustahkamlash, testlar va loyiha ishlari orqali baholash

5. Baholash va tahlil qilish

- **Test va viktorinalar** – bilimlarni tekshirish va mustahkamlash uchun.
- **Loyihaviy faoliyat** – mavzu bo‘yicha kichik tadqiqot ishlari bajarish.
- **Ochiq dars va taqdimotlar** – o‘quvchilarning olgan bilimlarini namoyon etish.

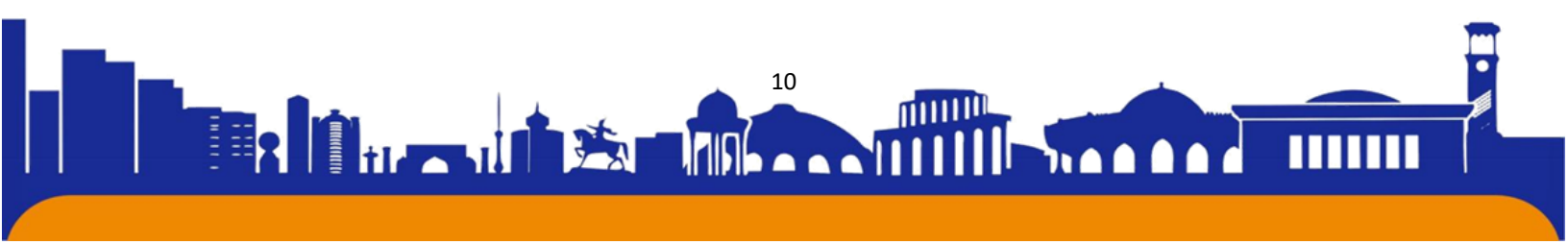
Bu metodika orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tabiiy fanlarni qiziqarli va samarali o‘rganishlari mumkin.

XULOSA

Boshlang‘ich sinflarda tabiiy fanlarni o‘qitishda innovatsion yondashuvlar va interfaol usullardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Eksperiment va kuzatuvlar asosida o‘tilgan darslar o‘quvchilarning ilmiy fikrlashini rivojlantirish bilan birga, ularning tabiatga bo‘lgan hurmatini oshiradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va vizual materiallar yordamida o‘qitish jarayonini yanada samarali qilish mumkin. Kelajakda tabiiy fanlarni o‘qitish metodikasini yanada takomillashtirish uchun yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etish va amaliy tadqiqotlarni kengaytirish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Умбарова, Н. (2023). Методика использования интерактивных методов на уроках технологии в начальном классе. *Предпринимательства и педагогика*, 2(2), 156-161.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-3

2. Umbarova, N. X. Q. (2023). Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida texnologik atamalardan foydalanish. *Oriental renaissance: innovative, educational, natural and social sciences*, 3(1-2), 514-518.

3. Umbarova Nasiba "Methodology of Organizing Lessons for Primary School Technology Teacher with Paper and Carton" *International Journal of Culture and Modernity* ISSN 2697-2131, Volume 15 (40-45-page) 2022 <https://ijcm.academicjournal.io/index.php/ijcm>

4. Ashurov N.R, Umbarova N.X.boshlang'ich sinf texnologiya darslarida qog'oz va kartondan amaliy ishlarni tashkil etishda o'qituvchining metodik tayyorgarligini takomillashtirish. "monografiya" denov -2022, 160 b.

5. Umbarova nasiba xolboy qizi "boshlang'ich sinf texnologiya darslarida texnologik atamalardan foydalanish "oriental renaissance: innovative, educational, natural and social sciences (e)issn:2181-1784 3(1/2), jan., 2023 www.oriens.uz

6. Nasiba Umbarova, maftuna rashidova "boshlang'ich sinf texnologiya darslarida amaliy ish samaradorligini oshirish texnologiyasi" boshlang'ich ta'lim tizimiga integrativ yondashuv: nazariya va amaliyot respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallar to'plami. 284-285-b.denov-2022

7. Yakibova dilorom sharifovna, umbarova nasiba kholboy qizi "forms of organization of practical work in technology classes " tje - tematics journal of social sciences issn 2277-3010 vol-7-issue-6 2021 <http://thematicsjournals.in>

